

2019 Hak İhlalleri İzleme Raporu

Hazırlayan

Protestan Kiliseler Derneği

05.03.2020

Arka Plan, Giriş ve Özet

Türkiye Protestan Hristiyan toplumu, büyük çoğunluğu İstanbul, Ankara ve İzmir'de olmak üzere, irili ufaklı yaklaşık 170'den fazla kilise/topluluktan oluşmaktadır.

Protestan toplulukların kurduğu 9 vakıf, 9 vakıf temsilciliği, 35 kilise derneği ve bu derneklere bağlı 43 temsilcilik bulunmaktadır. Geri kalan toplulukların bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bunların 26 tanesi ev topluluğudur. 13 Protestan kilisesi, tarihi kilise binalarında toplanmaktadır. Geri kalan topluluklar ise kendilerine ait veya kiralık kamusal bir mekânı kullanan, ancak tüzel kişiliği olmayan topluluklardır.

Protestan toplumu, Türk Millî Eğitim sistemi içerisinde kendi din görevlilerini yetiştirme olanağına 2019 yılı içerisinde de sahip olamamıştır. Protestan toplumu, din adamlarının büyük çoğunluğunu kendi içerisinde yetiştirmekte, küçük bir kısmı yurt dışında bulunan ilahiyat okullarında eğitim almakta, bir kısmı da yurt içinde düzenlenen seminerler aracılığı ile topluluk önderliği için gerekli bilgi ve becerileri edinebilmektedir. İhtiyacı karşılayacak kadar yerli Protestan din adamı olmadığı için bazı kiliselerin ruhani liderliğini yabancı uyruklu pastörler (Protestan ruhani önder) yapmaktadır. Ancak 2019 yılında yabancı uyruklu dini önderlerin çok yoğun şekilde çeşitli nedenlerle Türkiye'ye girişine izin verilmemesi, yabancı din insanlarının gönüllü ruhsal önderlik yaptığı bazı Protestan topluluklarında ciddi sorunlara yol açmıştır.

Protestan Kiliseleri, hiyerarşik ve merkezi bir yapıya sahip değildir. Her kilise kendi içinde bağımsız olarak hareket etmektedir. Ancak Protestan Kiliseleri arasında birlik, dayanışma ve ortak hareket etme amacı ile 80'li yılların sonundan itibaren kilise pastörleri bir araya gelmeye başlamış ve 90'lı yılların ortalarından itibaren bu birliktelik yapısal bir ivme kazanarak kısa adı TeK (Temsilciler Kurulu) olan Protestan Kiliseler Birliği kurulmuştur. Eski dernek yasalarındaki sınırlamalar nedeniyle uzun yıllar TeK'in resmi makamlar önünde temsil sorunu olmasından dolayı, Dernekler Kanunu'nun değişmesi ile dernek kurulmasına karar verilmiştir. Protestan Kiliseler Derneği 23.01.2009 tarihinde kurulmuştur. Şu anda Protestan Kiliseler Derneği, Türkiye Protestan toplumunun temsil ve birlik kurumu olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Protestan Kiliseler Derneği/Birliği, 2007 yılından itibaren Türkiye'deki Protestan toplumunun durumunu ortaya koyan izleme raporları yayınlamaktadır. Protestan Kiliseler Derneği, inanç ve fikir özgürlüğüne büyük önem vermekte, bunların herkes için ve her yerde hayata geçmesini istemekte ve bu yönde çaba sarf etmektedir. Her yıl yayınlanan, Protestan toplumunun durumunu ortaya koyan, izleme raporlarının politik amaçlara değil, bu amaca hizmet etmesini amaçlanmaktadır.

Ulusal ve uluslararası yasalarda ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde yer verilen en temel insan haklarından olan din ve inanç özgürlüğü, ülkemizde ulusal ve uluslararası kanunlar ve anayasal güvence altındadır. Ancak 2019 yılında da Protestan toplumu açısından bazı temel sorunlar varlığını sürdürmüştür. Türkiye'de inanç özgürlüğünün gelişmesine katkı sağlaması

amacıyla, Protestan toplumunun 2019 yılında din ve inanç özgürlüğü açısından yaşamış olduğu bazı deneyimleri, sorunları ve olumlu gelişmeleri ortaya koyan bu rapor hazırlanmıştır. 2019 yılındaki durum kısaca şöyle özetlenebilir:

- Protestan Hristiyanlara yönelik kişi veya kurumlara sadece inançlarından ötürü nefret duyarak fiziksel saldırıyı içeren nefret suçlarında 2019 yılında da önceki yıllara göre azalma görülmüştür.
- Protestan Hristiyanlara yönelik kişi veya kurumlara sadece inançlarından ötürü nefret duyarak bu nefretini sözlü veya yazılı olarak belirten, kamuoyunda nefretin oluşması için kışkırtan nefret söylemlerinde 2019 yılında önceki yıla göre ciddi bir azalma görülmesine rağmen 2019 yılında da devam etmiştir.
- Hristiyan ibadetine mahsus ibadet yeri kurma ve ibadet için kullanılan mekânların kullanımını sürdürme ve var olan ibadethaneleri kullanma talepleri ile ilgili sorunlar devam etmektedir.
- Noel ve yılbaşı döneminde Noel ve yılbaşının kutlanmasına yönelik nefret söylemleri içeren billboard reklamları, afişler, sokaklarda dağıtılan nefret söylemleri broşürler, gazete haberleri ve televizyon programları, kutlamalar döneminde tedirginlik yaşanmasına neden olmaktadır.
- Protestan toplumunda dernekleşerek tüzel kişilik kazanma eğilimi 2019 yılında duraksamıştır. Dernek yerine vakıflaşma eğilimi güçlenmiştir. 2019 yılında kilise dernek ve vakıflarına yönelik baskı, ibadetin engellenmesi durumu yaşanmamıştır.
- 2019 yılında da, Hristiyan din görevlisi yetiştirme hakkının korunması yönünde herhangi bir ilerleme olmamıştır. Yoğun şekilde yabancı uyruklu kilise önderleri sınır dışı edilmiş, ülkeye giriş izni verilmemiş ve veya oturma izni yenilememe sorunları ile karşılaşmıştır.

Nefret Suçları, Söylemleri, Sözlü ve Fiziksel Saldırıları

- 13 Şubat 2019 tarihinde İstanbul Cankurtaran Kilisesi Derneği tabelası büyük, dikkat çekici ve yoldan geçenlerin rahatsız olması nedeni ile Üsküdar Belediyesi ekiplerince gece yarısı Kilise yetkilileri bilgisi dışında indirilmiştir.
- 14 Temmuz 2019 tarihinde İzmit ili Gebze ilçesinde iki kişi bir Hristiyan gencin boynundaki Haç şekilli kolyeyi kopartmış, küfür, hakaret ederek ve tokat atarak kaçmışlardır.
- 19 Temmuz 2019 tarihinde Malatya Bölge idare Mahkemesi, 18 Nisan 2007 tarihinde inançlarından dolayı öldürülen 3 Protestan Hristiyanın öldürülmesinde Malatya valiliği ve İç İşleri Bakanlığı'nı kusursuz bulup mağdur ailelere ödenen tazminatın faiziyle birlikte geri alınmasına hükmetti. Karara itiraz edildi. Hukuki süreç devam etmektedir.
- 06 Eylül 2019 tarihinde Trabzon ili Akçaabat ilçesinde turistler için inşaa edilen birkaç evin ön görüntüsü Haç sembolüne benzediği için gelen tepkiler üzerine binaların ön cephesi yıkılmıştır. Hristiyanlarla ilgisi olmayan mimari bir yapıda olan bir sembol benzerliğine bile hoşgörünün olmaması büyük üzüntü yaratmıştır.
- 18 Eylül 2019 tarihinde Antalya Aziz Pavlus Kültür Merkezi/Kilisesi'ne gelen bir kişi kilise üyelerine hakaret ve tehditte bulundu. Olayın emniyet güçlerine bildirilmesi üzerine şahıs yakalanmış ancak yaptığını inkar etmesi ve kamera kayıtlarında ses bulunmaması nedeni ile savcılıkça serbest bırakılmıştır.
- 11 Ekim 2019 tarihinde, Malatya'da Kilisenin önünde duran içinde İncil ve Hristiyanlık içerikli kitapların bulunduğu stand gençler tarafından dağıtılıp, İncil ve diğer kitaplar çöpe atılmıştır. Ayrıca bu tarz yayınların kaldırılması, aksi halde sürekli bu kitapları yakacaklarını belirten tehdit yazısı koymuşlardır. Failler kamera kayıtları sayesinde yakalanmış 18 yaşından küçük oldukları için serbest bırakılmıştır. Gençlerin ve ailelerinin özür dilemesi ile Kilise şikayetini geri çekmiştir.
- 19 Kasım 2019 tarihinde Diyarbakır'da Güney Kore vatandaşı Protestan Hristiyan Jinwook Kim bıçaklı bir saldırı sonrası hayatını kaybetmiştir. Kilisede gönüllü hizmet eden Jinwook Kim 6 aydır Diyarbakır'da yaşamaktaydı ve eşi hamileydi. Ölümü büyük bir üzüntü ve endişe

yaratmıştır. Cinayet zanlısı 16 yaşındaki genç polise teslim olmuş, uyuşturucu etkisinde ve gasp amaçlı saldırıyı düzenlediğini ifade etmiştir. Cinayet ile ilgili dava devam etmektedir. Protestan toplumu kuşku yaratmayacak şekilde cinayetin tüm yönleri ile açığa çıkartılmasını talep etmektedir.

- 2019 yılında da Noel (Doğuş) Bayramı ve yılbaşı döneminde, ülke genelinde Noel ve yılbaşı kutlama karşıtı kampanyalar yapılmıştır. Sokaklarda Noel ve yılbaşı karşıtı afişler asılması, broşürler dağıtılması, sosyal medya paylaşımları yapılması ve gazetelerde, internet sitelerinde haberler yapılması bazı kamu kurum ve kuruluşlarının bu kampanyalara katılması, yoğun bir nefret iklimine yol açmış, özellikle sosyal medya ve haber sitelerindeki kullanıcı yorumlarında Hristiyanlığa ve Hristiyanlara yönelik küfür ve hakaretlerde yoğun bir artış yaşanmıştır. Bu kampanyalar kutlamalar sırasında tedirginlik yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Bu tarz kışkırtıcı ve nefret yüklü, nefret ortamını arttıran kampanyalar Protestan toplumunda derin bir endişe ve hayal kırıklığı yaratmaktadır.
- 2019 yılında da Protestan toplumu üyelerinde, nefret söylemi ve suçlarında failerin cezasız kalması, soruşturmalardan sonuç alınmaması, çoğu zaman failerin tespit edilememesi nedeniyle şikâyet veya rapor etme isteğinin azaldığı gözlenmektedir.

İbadet Yerleriyle İlgili Sorunlar

Din ve inanç özgürlüğünün önemli bir parçası olan yasal olarak ibadet yeri kurma ve var olan ibadet yerlerinin devam ettirilmesi konusunda sorunlar, 2019 yılında da Protestan toplumu için devam etmiştir.

Protestan toplumunun kullanımında tarihi kilise mekanları çok sınırlı sayıda olması nedeni ile, Protestan toplumunun çok büyük kısmı ibadet yeri sorununu dernekler kurarak veya var olan derneklerin veya vakfın temsilciliğini alarak klasik kilise yapısında olmayan, dükkan, depo vb. yerler kiralarak/satın alarak aşmaya çalışmaktadır. Ancak bu durumda bu mekânlar kiliseler tarafından yapılan imar planı değişikliği talepleri belediyeler tarafından kabul edilmemekte, belediye meclislerinin gündemine dahi alınmamaktadır. Bu nedenle fiilen ibadethane olarak kullanılan mekânlar ibadet yeri olarak tanınmamaktadır. Bunun sonucunda da ibadet yeri statüsüne sahip mekânlar için sağlanan kolaylık ve avantajlar kullanılamamaktadır. Kamuya kilise olarak tanıtılmaları durumunda, yasal olmadıkları ve kapatılması konusunda uyarı almaktadırlar.

2019 yılı sonu itibari ile Protestan toplumunun ibadet yeri kullanım durumu şöyledir:

- Kendilerine ait (şahıs veya tüzel kişilik) müstakil/bağımsız bina da ibadet eden topluluk sayısı 16'dır.
- Kendilerine ait (şahıs veya tüzel kişilik) müstakil/bağımsız olmayan bina da ibadet eden topluluk sayısı 33'tür.
- Geleneksel tarihi kilise binasında ibadet eden topluluk sayısı 13'tür.
- Kiralık bir mekanda ibadet eden topluluk sayısı 84'tür.
- Ev veya ofislerinde ibadet eden topluluk sayısı 26'dır.
- 21 Mart'ta Bolu'da yaşayan İranlı mültecilerin kullandığı ev kilisesi Bolu Valiliği tarafından mühürlenmiştir.
- 2019 yılında da Diyarbakır Protestan Kilisesi'nin hukuki sorunları devam etmiştir. Özet: Diyarbakır Sur ilçesinde bulunan diğer kiliseler ve başka 6300 parsel ile birlikte 25 Mart 2016'da Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararı ile kamulaştırılmıştır. Bu karara karşı hukuki süreç başlatılmıştır. Mevcut kilise binası ile ilgili sorun çözülmüştür. Ancak Diyarbakır Protestan Kilisesi'nin daha sonradan edindiği binaya bitişik ve bahçe olarak kullanılan 3 parsel ile ilgili endişeler ve hukuki süreç devam etmektedir. 15 Şubat 2017 tarihinde Danıştay 6. Dairesi kilise binasının kamulaştırılması ile ilgili yürütmenin durdurulması kararını vermiştir. Kilisenin müşterilatını ve bahçesini oluşturan 3 parselin yürütmesinin durdurulması talebini reddetmiştir. Bu karar büyük hayal kırıklığına yol açmıştır. Diyarbakır Protestan toplumu kilise binasının kullanımına ve ibadete devam etmektedir.

Ancak mülkiyet sorununun çözüme kavuşmaması kilisenin kaybedilmesi endişelerine neden olmaktadır. Yerel idarenin söz konusu parsellere dokunulmayacağı ve sorun teşkil etmeyeceğine dair kilise yönetimine sözlü beyanları topluluğu rahatlatmıştır.

Büyümeye devam eden Protestan toplumu için ibadet yeri sorunu 2019 yılında da ciddi bir sorun olarak devam etmektedir.

Dini Yayma Hakkı

Antalya İncil Kilisesi 17.12.2019 tarihli dilekçesi ile daha önce defalarca kullandıkları halka açık bir mekanda Noel Bayramı için stand açma isteği 2019 yılında da reddedildi. Son 3 yıldır güvenlik/terör gerekçesiyle verilmeyen izin bu yıl turist yoğunluğu gerekçe gösterilerek verilmemiştir.

Eğitimde Karşılaşılan Problemler ve Zorunlu Din Dersi

2019 yılında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (DKAB) ile ilgili ve muafiyet hakkı ile ilgili tarafımıza herhangi bir olumsuz durum bildirilmemiştir.

Muafiyet Hakkı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 9 Temmuz 1990 gün ve 1 sayılı "Azınlık okulları dışında kalan ilk ve orta öğretim okullarında öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, Hristiyanlık ve Musevi dinlerine mensup öğrencilerin bu dinlerden birine mensup olduklarını belgelendirmeleri kaydıyla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine girmelerinin zorunlu olmadığı, ancak bu derse girmek istedikleri takdirde velilerinden yazılı dilekçe getirmelerinin gerekli olduğu hususunun kabulü kararlaştırıldı" kararına istinaden uygulanmaktadır. Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi'nin inanç özgürlüğü, laiklik ve bilimsel eğitime aykırı olduğu yerel mahkemeler ve AHİM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) kararları ile belirlenmesine ve dersin zorunluluğunun kaldırılması gerektiği belirtilmesine rağmen uygulanmaya devam etmektedir.

İlköğretim 8. Sınıf 'İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük' kitabının, *Ulusal Tehditler* kısmında yer alan 'Misyonerlik Faaliyetleri' başlığı, başta Anayasal bir hak olmak üzere, ceza kanununda herhangi bir suç olarak nitelendirilmemesine ve inanç yayma hakkının ulusal ve uluslararası yasalar ile koruma altında olmasına rağmen, inanç yayma hakkı ulusal tehdit olarak yer almaya devam etmektedir. Bu ders ile bağlantılı yardımcı kitaplarda ve kazanım testlerinde de açıkça konu işlenmeye devam etmektedir.

Din Görevlisi Yetiştirememe ve Yabancı Uyruklu Protestanların Sorunu

2019 yılında da Türkiye'deki mevcut yasalar, Hristiyan din görevlisi yetiştirilmesine veya herhangi bir şekilde dini topluluk üyelerinin eğitilmesi amacıyla dinsel eğitim verecek okullar açılmasına olanak vermemiştir. Oysa din görevlisi yetiştirme hakkı, din ve inanç özgürlüğünün temel taşlarından biridir. Protestan toplumu bu sorunu usta çırak yöntemi, yurt içinde verilen seminerler, yurt dışına öğrenci gönderme ve yabancı uyruklu din adamlarının ruhani desteği gibi yöntemlerle çözmeye çalışmaya devam etmektedir.

2019 yılında yabancı uyruklu din adamlarına ve topluluk üyelerine karşı sınır dışı edilme, Türkiye'ye girişe izin verilmeme ve oturma izni veya vize verilmeme vakaları çok yoğun şekilde yaşanmış, birçok topluluk çok zor durumda kalmıştır. Ayrıca yabancı uyruklu Protestan toplumu üyeleri her an Türkiye'den gönderilme endişesi yaşamaktadır.

Uzun yıllardır aralıklarla bu tarz vakalar yaşanmaktaydı ancak 2019 ocak ayından itibaren tarafımızca sağlıklı kayıt tutulmaya başlanmıştır.

2019 yılında 17 Amerika, 6 İngiltere, 3 Almanya, 3 Kore, 2 İran, 1 İspanya, 1 Finlandiya, 1 Meksika ve 1 Brezilya vatandaşı olmak üzere en az 35 yabancı uyruklu Protestan Türkiye'ye girememiştir. Aile üyeleri ile birlikte bu sayı 100'ün üzerindedir.

Bu kişiler uzun yıllardır ülkemizde yerleşik, aileleri ile yaşayan, büyük çoğunluğunun ülkemizde yatırımları olan ve çocukları okula giden, tamamının herhangi bir suç kaydı bulunmayan insanlardır. Bu durum büyük bir insani sorun da ortaya çıkarmıştır. Aileden birine verilen ön habersiz bu giriş yasağı aile birliğini bozmuş, tüm aile fertlerini büyük bir kaos ile başbaşa bırakmıştır.

Bu insanların tamamına yakını N82 (Türkiye'ye girişi ön izne bağlı) kodu almıştır. Yasağı koyan idare, mahkemeye sundukları savunmalarında N82'nin bir giriş yasağı olmadığını, sadece ön izin olduğunu belirtmektedir. Ancak pratikte bu duruma maruz kalıp da vize başvurusunda bulunan insanların tamamının başvurusu reddedilmiştir. N82 hukuken giriş yasağı olmamakla birlikte pratikte Türkiye'ye giriş yasağı olarak uygulanmaktadır.

Duruma karşı açılan davalarda bu kişilerin Türkiye aleyhine faaliyet yürüttüğü, misyonerlik yaptığı ve bazılarının tarafımızca organize edilen yirmi yıldır, her yıl düzenlenen Aile Konferansına katılmaları gerekçe gösterilmiştir. Aile Konferansı, Türkiye'de bulunan yerli ve yabancı kilise önderlerinin aileleri ile birlikte katıldıkları, hiçbir gizli gündem maddesi olmayan, tamamen şeffaf merkezi otellerde her yıl aynı tarihlerde yapılmaktadır. Konuşulan konular kiliseyi ilgilendiren genel konulardır. Amaç birliği güçlendirmek ve paydaşlığı artırmaktır.

Kilise birliğimizin suç işliyormuş gibi gösterilmesi ve bu toplantılara katılmanın suç olmamasına rağmen, toplantıya katılımın gerekçe gösterilerek katılan yabancıların hayatlarının alt üst edilmesi bizi derinden üzmüştür.

Tüzel Kişilik / Örgütlenme Hakkı

Tüzel Kişilik sorunu Türkiye'de özellikle azınlık grupların olmakla birlikte tüm dini grupların sorunudur. 2019 yılında bu konuda olumlu gelişmeler olmakla birlikte sorun devam etmektedir. Protestan toplumu ağırlıklı olarak bu sorunu dernekler kurarak veya kurulu bir derneğin temsilciliğini alarak çözmeye çalışmaya devam etmektedir. 2019 yılı itibarıyla, Protestan toplumu üyelerinin kurduğu 9 vakıf, 9 vakıf temsilciliği, 35 kilise derneği ve bunlara bağlı 43 temsilcilik bulunmaktadır. Geri kalan toplulukların herhangi bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Tüzel kişilik kazanma eğilimi devam etmektedir. Ancak dernekler ve vakıflar 'kilise' veya 'ibadet yeri' olarak kabul edilmemektedir. Dini toplulukların tüzel kişilik kazanma sorunu tam olarak çözüme kavuşturulamamıştır. Mevcut yasal yol, toplulukların 'dini topluluk' olarak yasal bir kimliği olmasına fırsat vermemektedir. Buna ek olarak, mevcut 'dernekleşme' yolu, pek çok küçük kilise için karmaşık ve uygulaması zor görünmekte ve küçük topluluklar dernekleşme yolu ile yasal bir kimlik edinme konusunda çaresizlik yaşamaya devam etmektedirler. Bu sorun daha çok var olan bir kilise derneğinin veya vakfın temsilciliğini alarak çözülmeye çalışılmaktadır.

2019 yılında 3 Protestan kilisesi vakıflaşmıştır. Bu durum kiliselerde vakıflaşma eğilimi başlatmıştır. Vakıfların kurulmasına izin verilmesi tüzel kişilik sorununda çok olumlu bir gelişme olarak not edilmiştir.

İnancı Açıklama Zorunluluğu

2017 yılında dağıtılmaya başlanan yeni kimliklerde, din hanesinin kimliğin görünen bölümünde değil de çip içinde olması bu riski azaltacağından çok olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir. Ancak din hanesinin kayıtlardan tamamen kaldırılması ve kişinin sözlü beyanının esas alınması talep edilmektedir.

Zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinden muafiyet için kişinin inancını açıklamak, hatta ispat etmek zorunda kalması hak ihlali olarak devam etmektedir. Bu konunun çözülmesi için AHİM ve yerel mahkeme kararlarının uygulanması gerekmektedir.

Ayrımcılık

Aydın Kuşadası ilçesinde bir Hristiyan öğretmen inancının medyaya yansması ve aleyhinde misyonerlik yapıyor iddiası ile haber çıkması nedeni ile açığa alındı. Öğrencilerin ve öğretmen arkadaşlarının imza toplayıp böyle bir şey olmadığını belirtmelerine rağmen hakkında idari soruşturma açıldı, görevinden uzaklaştırıldı. Gerekli hukuki girişimlerde bulunuldu.

Ankara'da Devlet Tiyatrolarında ve Antalya'da Devlet Opera ve Balesinde sözleşmeli memur olarak çalışan iki Protestan Hristiyan haklarında herhangi bir olumsuz durum, rapor vs. yokken aynı dönemde işlerine son verilmiştir. Gerekli hukuki adımlar atılmıştır. Ancak henüz bir gelişme söz konusu değildir.

Sosyal Medya,Basın ve Nefret Söylemi

2019 yılında kiliseler ve üyelerine karşı nefret söyleminde bireysel anlamda artış meydana gelirken önceki yıl özellikle Pastör Andrew Brunson davası üzerinden sosyal medya ve geleneksel medya üzerinden organize edilen nefret söylemi kampanyalarında azalma meydana gelmiştir.

Özellikle ifade özgürlüğü kapsamının sınırlarını aşan bireysel sosyal medya paylaşımları ve Hristiyanlık ve/veya Hristiyanlarla ilgili haber ve paylaşımların altına yazılan yorumlarda nefret söylemi kapsamındaki ifadelerin yanı sıra küfür, hakaret ve aşağılamalar devam etmiştir. Nefret söylemi içeren sosyal medya iletileri Twitter ve Facebook yönetimi tarafından çoğu zaman "ifade özgürlüğü" kapsamında değerlendirilmiştir. Kapatılan hesapların sahipleri ise yeni hesaplar açarak nefret dozu daha da yüksek mesajlar atmaya devam etmiştir.

Diyarbakır'da öldürülen JinWook Kim cinayeti sonrasında kamuoyunda oluşturulan misyonerlik algısı çerçevesinde bu yöndeki paylaşımlarda artış görülmüş fakat bu paylaşımlara diğer sosyal medya kullanıcılarının tepki içeren paylaşımlarının da artması umut yaratmıştır.

Nefret söylemi içerikli yazılar özellikle yerel gazetelerin köşe yazarları tarafından kaleme alınmıştır. Ulusal basında yazı yazar köşe yazarlarının, birkaç gazete haricinde, nefret söylemine karşı bilinçlendiği gözlenmektedir.

Diyalog

2019 yılında da Hükümet tarafından veya resmi kurumlar tarafından düzenlenen dini grupların davet edildiği toplantılara Protestan toplumu/kilise temsilcileri davet edilmemiştir. Bu da var olan Türk Protestan Toplumu'nun yok sayılma, görmezden gelme eğiliminin devam ettiğini göstermekte ve dini tüzel kişilik ihtiyacının önemini ortaya koymaktadır.

2019 yılında da kiliseler en iyi iletişimi Emniyet güçleri ile gerçekleştirmiştir. Emniyet güçlerinin güvenlik konularında kiliselerle diyalog halinde olması, güvenlik önlemlerinin topluluğu rahatsız edecek veya taciz edecek şekilde uygulanmaması ve güven artırıcı önlemler neticesinde Protestan toplumu ibadet ve kutlamalarına sorunsuz devam edebilmiştir. Özellikle 15 Mart 2019 tarihinde Yeni Zelanda'da bir camide inançlarından dolayı yaklaşık 50 Müslümanın terör saldırısında katledilmesinden sonra güvenlik önlemleri üst düzeye çıkartılmış ve uzun süre uygulanmıştır.

Protestan toplumu başta Hükümet, TBMM ve belediyeler olmak üzere tüm kamu kurumları ile ilişkilerin gelişmesine önem vermeye devam etmektedir.

Tavsiyeler

- Hükümet veya kamu kuruluşlarının Protestan toplumunu ilgilendiren konulardaki çalışmalarında toplumumuzla diyalog halinde olması, önyargıların aşılmasına ve sorunların çözülmesine katkı sunacaktır. Yaşanılan tecrübeler göstermiştir ki, iletişim kanalları açık olduğunda birçok sorun hızlıca çözüme kavuşturulmuştur.
- Hristiyanlara karşı hoşgörüsüzlük ve nefret söylemlerinin 2018 yılında artarak devam etmiş olması üzücüdür. Özellikle şikâyet konusu olan suçlarda cezasızlık ciddi bir endişe ve güvensizlik kaynağıdır. Var olan yasaların yoruma açık olmayacak şekilde güncellenmesi ve nefret söylemi ve nefret suçları ile ilgili yine yoruma açık olmayacak şekilde net ifadeler içeren yasal düzenleme yapılması sorunun çözümü için önemli bir adım olacak, nefret söylemi ve nefret suçu ile ilgili olarak kamuoyunu bilgilendirici, farkındalığı artırıcı KAMU SPOTLARI hazırlanarak yayınlanmak ise halkın eğitiminde ve kültür düzeyinde paradigma değişikliğinin önünü açacaktır.
- Türkiye'de tarihsel olarak kilise binaları bulunmayan Protestan toplumu için ibadet yeri kurma sorunu, yıllardır devam eden ve bir türlü çözüme kavuşturulmamış, dini dışı vurma hakkının temel bir unsuru olarak güncelliğini korumaktadır. Bu konuda acil olarak merkezi ve yerel yetkililerin gereken adımları atmaları gerekmektedir. Hristiyanların da mescit benzeri küçük ibadet yerleri (şapel) kurabilmelerinin önü açılmalıdır. Belediyeler, Kültür Bakanlığı ve diğer resmi kuruluşlar, ellerinde bulunan ve amacı dışında kullanılan kilise binalarını en azından pazar günleri ve/veya dini bayramlarda kilise cemaatlerinin kullanımına açmalıdır. Bu konuda ilgili bakanlıkların genelge yayınlaması yeterli olacaktır. İlgili bakanlıkları bu yönde adım atmaya çağırıyoruz.
- Kilise derneklerinin yaşadığı sorunlar göz önüne alınarak, özellikle dini yayma ve ibadet konusunda haklarının güvence altına alınması gerekmektedir.
- İnsan hakları eğitimi çerçevesinde, ilgili kamu görevlilerine din ve vicdan özgürlüğü hakkının içeriği konusunda eğitim verilmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Hristiyan ailelerin ve çocukların maruz kaldıkları ve maruz kalma riskleri bulunan sosyal baskıyı ve damgalanmayı göz önünde bulundurarak, şikâyet edilmesini beklemeden, okullarda ve sınıflarda gayrimüslim öğrencilerin haklarını gözetmesi ve okulları muafiyet konusunda düzenli olarak bilgilendirmesi beklenmektedir. Bir arada yaşamaya ve inançlara saygıya dayalı kültürün gelişmesi konusunda temenninin ötesinde adımlar atılmalı ve uygulama denetlenmelidir.
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden Muafiyet Hakkı için kişinin beyanı esas alınmalıdır.
- Toplum içinde farklı dinlere mensup kişilere karşı anlayış ve bu kişilerin de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak eşit haklara sahip olduğu fikri ve bir arada yaşama kültürü,

başta Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla olmak üzere, merkezi ve yerel yönetimlerce aktif olarak gündeme getirilmeli ve teşvik edilmelidir.

- İfade ve basın özgürlüğüne saygı çerçevesinde, medyada yer alan hoşgörüsüzlüğe, nefret söylemine, kışkırtmaya ve ayrımcılığa neden olabilecek yazılı ve görsel yayınlar hakkında, hızlı ve etkin bir şekilde denetim mekanizması kurulması gerekmektedir. Adli makamların şikâyet beklemeden nefret suçları ve söylemleri ile ilgili resen harekete geçmeleri sağlanmalıdır.
- Yerel medya mensuplarının (muhabir ve köşe yazarlarının) nefret söylemi konusunda bilinçlendirilmesi, farkındalık oluşturulması için eğitimlere tâbi tutulması için gerek basın meslek kuruluşlarının gerekse diğer sivil toplum örgütlerinin çalışma yapması gerekmektedir.
- Sosyal Medya şirketlerinin Türkiye ofislerinde veya Türkçe bölümlerinde özellikle denetleme biriminde görevli personele nefret söylemi konusunda bilinçlendirme eğitimi verilmeli ve bu yöndeki şikayetlerin daha sıkı bir şekilde denetlenmesi, bu paylaşımların yapıldığı hesapların kapatılmasının yanı sıra aynı kişilerin yeni hesap açarak daha da nefret dolu paylaşım yapılmasının önüne geçilecek mekanizma veya algoritmalar oluşturulmalıdır.
- Yabancı uyruklu Protestan Toplumu üyelerinin büyük bir çok ile ani şekilde ülkemize sokulmama uygulanması kaldırılmalıdır. Herhangi bir suç delili olmadan, sadece dini inançlarından dolayı insanların maruz kaldığı bu durum sonlandırılmalıdır. Ülkemize kalması uygun görülmeyen kişilerin objektif, hukuka dayalı herkes için geçerli uygulamalara tabi tutulması gerekmektedir.

Saygılarımızla,

Protestan Kiliseler Derneği